

נוב ד לא שלח יעקב את אחיו

בגמרא (סוטה יב ע"ב): "ותפתח ותראהו את הילד ותרא מיבעי ליה א"ר יוסי ברבי חנינא שראתה שכינה עמו". וברש"י: "שראתה עמו שכינה. והאי את לשון עם כמו לא שלח יעקב את אחיו".

בפירוש לפסוק הזה לא פירש, אבל במקום אחר מצינו שיפרש את המלה 'את' במובן 'עם', עי' בראשית ו יג, ופשוט הוא.

אוצר החכמה

אוצר החכמה

מג ט וחטאתי לך כל הימים

אוצר החכמה

וחטאתי לך. לשון נדוי הוא שיהא מנודה לאביו (מכות יא ע"ב). פירוש זה הוא לצורך הסוגייה, אבל בפירושו למקרא לא פירש¹.

אוצר החכמה

1 ועי' רד"ק.

אוצר החכמה

מה כו ויפג לבו כי לא האמין להם

בגמרא (יומא לא ע"ב): "ומטילין לתוך הצונן כדי שתפיג צינתן". וברש"י: "להמיר מיד צינתו במקצת כמו ויפג לבו, מפיגין טעמן (ביצה יד ע"א) וריחו לא נמר (ירמיה מזו יא) מתרגמינן וריחו לא פג"¹.

אוצר החכמה

ובפירושו למקרא: "נחלף לבו והלך מלהאמין לא היה לבו פונה אל הדברים לשון מפיגין טעמן בלשון משנה וכמו מאין הפוגות (איכה ג מט) וריחו לא נמר מתרגמינן וריחיה לא פג".

וכן פירש בכל המקומות הללו.

בפירושו לירמיה: "וריוחו לא נמר. לא נחלף".

לאיכה: "מאין הפוגות. מאין חליפין והעברה".

ובפירושו לביצה: "מפיגין טעמן. ממירין טעמן אם ידוכן מאתמול ריחו לא נמר מתרגמינן לא פג".

וכן בפירושו לתהלים לח ט: "נפוגותי ונדכיתי עד מאד. נחלפתי ל' ויפג לבו מאין הפוגות".

ובאיכה ב יח: "אל תתני פוגת לך. העברה. טרישאלמינ"ט כמו ויפג לבו"².

חזרתיו המרובות של רש"י מוכיחות עד כמה גדולים היו הקשיים לפרש שורש 'פג', ובמיוחד בפסוקנו.

מנחם במחברתו, ערך 'פג', כתב: "מתחלק לב' מחלקות. האחד ויפג לבו, נפוגותי

ונדכתי עד מאד, אל תתני פוגת לך... על כן תפוג תורה ענין רפיון המה"י.³
 רש"י חולק על פירוש זה, כאשר ראייתו העיקרית היא מהתרגום לפסוק בירמיה וריחו
 לא נמר' — וריחיה לא פג'.⁴

גם אבן ג'נאח עמד על הקושי המיוחד של ויפג לבו, אבל בעיקרו של דבר פירש
 כמנחם בערך 'פוג': "והכל רפיון וחולשה. ויכשר להיות מענין ויפג לבו כמו ויצא
 לבם ויחרדו (בראשית מב כח) כמו שאמר התרגום בצאת היין מנבל (שמואל א כה
 לו) כד פג חמרא מנבל אע"פ שאינו יוצא חוץ לענין הראשון כי התרגום רצה
 לומר חלישות מעשה היין בו והלשון הזה שמשו בו רז"ל הרבה כאמרם שינה כל
 שהוא מפיגה את היין (עירובין סד ע"ב).⁵

באבן עזרא פירש באופן אחר: "ויפג לבו. מגזרת אל תתני פוגת לך. והטעם שעמד
 לבו ודמם כטעם וימת לבו כי לא האמין ויהי כראות העגלות ותחי רוחו ואל תתמה
 על מלת ויפג כי כן דרך הנביאים לדבר כמו ונשמה לא נשארה בי (דניאל י יז).⁶
 עם כל זה, מוצאים אנתנו פירוש אחר של רש"י לשורש זה במגילה כה ע"ב:
 "דילמא פייגא דעתייהו בציבורא. יתלוש דעתן כשישמעו שיהו גענשין ויאמרו
 טוב ליהנות מהעולם הזה בכל רצונינו הואיל וסופינו ליענש". זהו המקום היחיד
 בו מצאתי לרש"י פירוש זה לשורש 'פוג', וצ"ע.

- 1 ועי' רש"י לשבח מ ע"ב ד"ה שתפוג צינתו.
- 2 ועי' עוד חבקוק א ד ותהלים עז ג.
- 3 וכן פירש ר' אברהם בן הרמב"ם: "נגזר מן נפוגתי ונדכיתי טעמו הרפיון והחלישות".
- 4 הרשב"ם הולך בעניין זה בעקבות סבו לגמרי.
- 5 בפירוש רס"ג: "נסתפק בלבר". ועי' עוד רד"ק המפרש כמנחם וכא"ג.
- 6 ועי' רמב"ן המפרש כמוהו ובהרחבה, ואף מפרש 'מפיגין טעמן' שבביצה לשיטתו. ועי'
 עוד ערוך ערך 'פג' א'. ונדמה שלא פירש קוהוט כדין את משמעות דברי הערוך. הוא
 נוטה יותר לכוון הפירוש של הרמב"ן מאשר של מנחם. ובחזקוני כתב: "ויפג לבו. לשון
 אל תתני פוגת לך לשון הנחה פי' וינח לבי כי לא נבהל עוד ולא נתעורר במה שאמרו
 לו כי לא האמין להם עד שראה העגלות. ד"א לשון טיול ושמחה וחברו ביומא (יט ע"ב)
 עמוד והפג אחת על הרצפה שהיה הדבר עליו כשחוק ותרגומו מוכיח והו"י מליא פייגין
 על ליביה".

מז טו כי אפס כסף

התם מאפס כי לא יהיה בך אכיון... מדכתיב אפס לאזהרת אתא כלומר אפס וחדל
 ובלה עניות ממך אפס לשון חדלה וכליה כמו כי אפס כסף (סנהדרין סד ע"ב).
 ובפירושו למקרא: "אפס. כתרגומו שלים".¹
 הפירוש הזה הוא לצורך הסוגיה.
 לעניין פסו אמונים מבני אדם, עי' תהלים יב ב.